

מברך (20) לכולן⁽²¹⁾.

מב-ב **בא להם יין בתוך המזון**, ולא בירכו כבר על היין לפני המזון — **כל אחד ואחד מברך לעצמו**, וכפי שיבואר הטעם בגמרא.

אבל אם בא להם יין **לאחר המזון**, קודם ברכת המזון, — **אחד מברך לכולם**.

והוא, אותו שברך על היין, **אומר** גם את הברכה **על המוגמר**. שהיו רגילים להביא

לפניהם אחר אכילה אבקת בשמים שחוקים ומניחים אותם במחתות על גבי האש לריח טוב, ומברכים עליהם בורא עצי בשמים.

ואף על פי שאין מביאין את המוגמר אלא לאחר הפעודה, דהיינו לאחר ברכת המזון, ויש הפסק גדול בין ברכת היין למוגמר שהרי מברכים בנתיים ברכת המזון, בכל זאת אותו שבירך על היין הוא זה שמברך גם על המוגמר, כי מי שהתחיל בברכות אחרונות — גומרן⁽¹⁾.

מוציא את חבריו ואילו לענין ברכת המזון אם רק שנים מסובים לכתחלה כל אחד יברך לעצמו, וראה ברא"ש לקמן (פ"ז ס"ו) ב' טעמים לדבר, א. שברכת המוציא באה בתחלת הסעודה בשעה שדעתם להצטרף יחדיו ולכן אחד מוציא את חבריו מה שאין כן בברכת המזון דעתם להפרד זה מזה ומשו"כ לכתחלה שכל אחד יברך לעצמו. ב. ברכת המוציא היא מדרבנן ולכן הקילו בה שאחד יוציא את חבריו מה שאין כן ברכת המזון שהיא מהתורה החמירו שכל אחד יברך לעצמו. וראה במשנה ברורה (קצ"ג סק"ב) בשם הפרי מגדים שראוי לחשוש לטעם הראשון, ולכן אף אם אכלו שלא כדי שיעור שביעה וחיוכם בברכת המזון הוא רק מדרבנן גם כן יברך כל אחד לעצמו.

1. כך פירשו רש"י ותוספות. ואולם רבינו יונה פירש שמדובר במוגמר הבא לאחר הסעודה קודם ברכת המזון, וחידשה המשנה שאף שבדרך כלל מביאים את המוגמר לאחר שכבר בירכו ברכת המזון שאז ודאי שאין צורך לכבד בברכת המוגמר את אותו שבירך על היין כי אין שייכות בין זה לזה, מכל מקום עכשיו שהביאו את המוגמר קודם ברכת המזון יש לכבד בברכתו את מי שכבר בירך על היין. נראה בדבריו שכתב שגם רש"י פירש כן, אך לכאורה מלשונו

20. נחלקו הראשונים האם דין זה "שאחד מברך לכולם" הוא רשות או מצוה. מדברי הרמב"ם (פ"א הי"ב) נראה שאין זו חובה או מצוה אלא רשות בעלמא. ואולם עיין בכסף משנה שם שהביא מהרמ"ך שכשישנה אפשרות שאחד יוציא את האחרים הרי זה עדיף מאשר שכל אחד יברך לעצמו משום ש"ברוב עם הדרת מלך" וכן היא דעת הגר"א (סימן ח' ס"ה).

והעתיקו המשנה ברורה (רי"ג סק"ג) לדינא. הרמ"ך הוכיח בדבריו מהמבואר לקמן (נג א) לענין ברכת הנר שלדעת בית הלל אחד מברך לכולם משום "ברוב עם הדרת מלך". הרי שכשישנה אפשרות שאחד יברך לכולם מצוה היא.

ובדעת הרמב"ם יש לומר כפי שכבר חילק הפני יהושע, שברכת המאור כיון שהיא "ברכת השבח" יש לומר שיש מעלה בכך שברוב עם הדרת מלך וכדכתיב "וירוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו", אבל בשאר ברכות יתכן שאין זו מעלה. ואדרבה ריבוי הברכות שכל אחד מברך לעצמו עדיף.

21. מבואר בראשונים שדין זה שכשהסיבו אחד מברך לכולם נאמר בין לענין ברכת המוציא ובין לענין ברכת המזון, ואולם דינם חלוק, שלענין ברכת המוציא הרי אף לכתחלה הדין הוא שאחד

גמרא:

אמר רבה בר בר חנה, אמר רבי יוחנן: לא שנו שיין שלפני המזון פוטר יין שלאחר המזון [קודם ברכת המזון], אלא בשבתות וימים טובים⁽²⁾, הואיל ואדם קובע סעודתו על היין, ורגיל לשתות יין גם לאחר המזון הרי מן הסתם כיוון בשעת ברכה לפטור גם יין זה.

אבל בשאר ימות השנה שאין רגילות לשתות יין לאחר הסעודה, הריהו מברך על כל כוס וכוס, כיון שלא כיוון עליהם בתחלה בשעה שבירך על היין שלפני המזון.

אתמר נמי, אמר רבה בר מרי, אמר רבי יהושע בן לוי: לא שנו אלא בשבתות וימים טובים, ובשעה שאדם יוצא מבית המרחץ, ובשעת הקזת הדם, הואיל ואדם קובע בזמנים אלו את סעודתו על היין, אבל

בשאר ימות השנה מברך על כל כוס וכוס.

רבה בר מרי איקלע לבי רבא ביום חול. חזייה לרבא דברך על היין שבא לפני המזון, והדר בריך על היין שבא לאחר המזון [קודם ברכת המזון].

אמר ליה רבה בר מרי: יישר, יפה עשית. וכן אמר רבי יהושע בן לוי לעשות.

רבי יצחק בר יוסף איקלע לבי אביי ביום טוב, חזייה לאביי, דברך אבל כסא וכסא.

אמר ליה לאביי: וכי לא סבר לה מר להא דרבי יהושע בן לוי, שביום טוב, כיון שרגילים לשתות יין אף לאחר הסעודה, דעתו בשעת הברכה גם על יין זה ואינו צריך לחזור ולברך?

אמר ליה אביי, נמלך אנא! איני רגיל לקבוע סעודה על היין אף ביום טוב, ולא היה

שלפנינו לא נראה כן].

שיטה שלישית בביאור דין זה היא שיטת הגאונים [הובאו ברבינו יונה] והראב"ד [הובא ברשב"א], ולדבריהם המדובר במוגמר הבא באמצע הסעודה והנידון הוא שאותו אחד שבירך ברכת המוציא [וכפי המבואר ברישא של המשנה "הסיבו אחד מברך לכולם"] יוסיף ויברך גם על המוגמר. והחידוש בזה שאף שהדרך להביא את המוגמר לאחר הסעודה שאז אין לו שייכות עם הברכה שעל הפת שבירכו בתחלת הסעודה, מכל מקום, כיון שעכשיו הוא הובא בתוך הסעודה יש לכבד בברכתו את מי שכבר בירך על הפת.

והנה בשלמא לדעת הגאונים הראב"ד ורבינו יונה מובן מדוע נאמר דין זה רק כלפי ברכת המוגמר ולא כלפי ברכת המזון, כי ברכת המזון באמת אינה שייכת לברכת הפת שבירכו בתחלה, אבל לדעת רש"י ותוספות שגם אם המוגמר בא

לאחר ברכת המזון עדיין יש לו שייכות עם ברכת היין שבתוך הסעודה הרי כל שכן שברכת המזון שייכת לברכת היין ומדוע לא הוזכר שיש לכבדו גם בברכת המזון. ואכן ברמב"ם (פ"ז הי"ג) מבואר שיש לכבדו גם בברכת המוגמר וגם בברכת המזון.

וראה בתוספות אנשי שם ובראש יוסף שפירשו שגם לרש"י הדין כן שיש לכבדו גם בברכת המזון, וזוהי כונת רש"י שכתב: "מי שברך על היין שהתחיל בברכות אחרונות [היינו ברכת המזון] גומרין". והסיבה שלא הוזכר זאת במשנה הוא מפני שיש ללומדו מברכת המוגמר בכל שכן.

2. והוא הדין בימי חול במקומות שהיין מצוי ורגילים לשתותו. — רשב"א בשם הראב"ד ובעל המאור.

בדעתי לשתות עוד, על כן בכל פעם שאני שותה אני צריך לחזור ולברך.

איבעיא להו: בא להם יין בתוך המזון ובירכו עליו, ולא שתו יין לפני המזון – מהו שיפטור בברכתו את היין שלאחר המזון?

וצדדי הספק הם:

אם תימצי לומר להביא ראיה ממשנתנו, שאמרה: "ברך על היין שלפני המזון פוטר את היין שלאחר המזון", אין זו ראיה.

משום שהתם במשנה, שתי הכוסות שוים בכך דזה בא כדי לשתות ולהנאה וזה בא כדי לשתות ולהנאה, ולכן היין שלפני המזון פוטר בברכתו את היין שלאחר המזון.

אבל הכא, בספק שלפנינו, דזה, היין שלאחר המזון, בא כדי לשתות, ואילו זה שבתוך המזון בא רק כדי לשרות את האכילה שבמעיו, לא! מאחר שאין היין שבתוך המזון חשוב כל כך כדי שיהיה בכוחו לפטור את היין שלאחר המזון החשוב ממנו.

או דילמא, לא שנא.

רב אמר: יין שבתוך המזון פוטר את היין שלאחר המזון.

ורב כהנא אמר: אינו פוטר.

רב נחמן אמר: פוטר.

ורב ששת אמר: אינו פוטר.

רב הונא ורב יהודה וכל תלמידי הרב אמרי: אינו פוטר (3).

איתיביה רבא לרב נחמן, שאמר פוטר:

והרי שנינו במשנתנו: **בא להם יין בתוך המזון, ולפני המזון לא היה להם יין – כל אחד ואחד מברך לעצמו. אבל אם בא להם היין לאחר המזון אחד מברך לכולם.**

וסבר רבא שהמקרה השני השנוי במשנתנו שעל יין הבא לאחר המזון אחד מברך לכולם עוסק באופן שכבר בירכו קודם על יין שבתוך המזון ומקרה זה הוא המשך למקרה הראשון שהביאו יין בתוך המזון, ומוכח מזה שיין שבתוך המזון אינו פוטר יין שלאחר המזון.

מתרצת הגמרא: **אמר ליה רב נחמן: אין המקרה השני המובא במשנתנו בא כהמשך למקרה הראשון אלא הכי קאמר התנא שבמשנתנו: אם לא בא להם יין בתוך המזון אלא רק לאחר המזון – אחד מברך**

3. כתבו הראשונים שהלכה כרב ששת ותלמידי רב, שיין בתוך המזון, כיון שבא רק כדי לשרות, אינו חשוב כל כך לפטור בברכתו יין שלאחר המזון, שהוא חשוב יותר, כיון שבא כדי לשתות. ואולם הוסיפו, שיין שלפני המזון הבא לשתות ויש לו חשיבות יש בכוחו לפטור יין שבתוך המזון הבא רק כדי לשרות. אכן לדעת התוספות דין זה נאמר רק באופן

שבירך על היין שלפני המזון לאחר שנטל ידיו, אבל אם בירך עליו קודם נטילה, אינו יכול לפטור את היין שבתוך המזון, וביאר הט"ז (רצ"ט סק"ו) בטעם הדבר שהשתיה קודם הנטילה אין לה שום שייכות עם השתיה שבסעודה ולכן צריך לחזור ולברך עליה שנית. נראה עוד בראש יוסף ופרי מגדים (קע"ד א"א סק"ו במוסגר) ובשו"ע הגר"ז (קע"ד

לכולם⁽⁴⁾.

הפרפרת, על הפרפרת לא פטר את הפת.

שנינו במשנה: בריך על הפת פטר את

בית שמאי אומרים: אף לא מעשה קדרה.

סק"ה בקונטרס אחרון) טעם אחר לזה]. ואולם הרא"ש על מסכת פסחים (פ"י ס"ד) חולק וסובר שגם כשהיין בא קודם נטילה הריהו פוטר את היין שבסעודה.

והנה התוספות הוסיפו שגם יין של קידוש אף שאינו בא להנאה אלא למצוה הריהו פוטר בברכתו את היין שבתוך הסעודה, וכתבו הלבושי שרד (קע"ד ע"ד המג"א סק"ה) והצל"ח שבאופן זה התוספות מודים לרא"ש שאף אם קידש קודם שנטל ידיו הריהו פוטר בברכתו את היין שבתוך המזון, כי מאחר ש"אין קידוש אלא במקום סעודה" הרי נמצא שיש ליין הקידוש שייכות עם היין שבתוך המזון ולכן בכוחו לפוטרו אף אם הקידוש הוא קודם נטילה. ולענין המבדיל על הכוס לאחר שנטל ידיו לסעודה, סוברים התוספות שפוטר הוא בברכתו את היין שבתוך הסעודה כי אף על פי שלא שייכת בזה הסברא ש"אין קידוש אלא במקום סעודה", מכל מקום הרי לא גרע יין הבדלה מסתם השותה יין לצמאו קודם הסעודה שלדעת התוספות פוטר הוא בברכתו את היין שבתוך המזון, ואולם הביאו שיש החולקים וסוברים שיין הבדלה גרע, וטעמם, כיון שאין היין בא לצורך הסעודה לגרור תאות האכילה אלא לצורך מצוה אין לו שייכות ליין שבתוך הסעודה ואינו יכול לפוטרו.

ולהלכה: עיין בשולחן ערוך (קע"ד ס"ד) שפסק שיין שלפני המזון פוטר בברכתו את היין שבתוך המזון, ומסתימת דבריו דייק המגן אברהם (שם) שזהו גם כשבירך על היין קודם נטילה וכדעת הרא"ש. וכן הדין לענין יין קידוש. ולענין המבדיל על הכוס הביא המחבר ב' דעות אם הוא פוטר גם כשהבדיל קודם נטילה [וכדעת הרא"ש לענין השותה לצמאון], או רק לאחר

נטילה, [לחשוש בזה לדעת התוספות שהיין פוטר רק כשבירך עליו לאחר נטילה]. ועיין במשנה ברורה שם פרטי הדין בזה.

4. א. לענין ברכה אחרונה על יין שבתוך המזון, מבואר בראשונים שהוא נפטר בברכת המזון כדין דברים הבאים מחמת הסעודה – ראה לעיל מב א הערה 2.

ב. ולענין יין שלפני המזון, דעת התוספות בפסחים (ק ב ד"ה ידי יין) שאין הוא נפטר בברכת המזון כיון שאינו שייך לסעודה, ורק אם שותה יין גם בתוך סעודתו דנים את הכל כשתיה אחת, וכשם שהשתיה שבתוך הסעודה נפטרת ע"י ברכת המזון כך פוטר בה גם את היין שלפני המזון, וכן היא דעת הרמב"ן במלחמות שם והר"ן. ואולם דעת הרא"ש (שם) שגם אם אינו שותה יין בתוך הסעודה ברכת המזון פוטרת את היין שלפני המזון כי מאחר שהוא גורר את תאבונו הרי הוא נידון כחלק מהסעודה שברכת המזון פוטרת.

ג. להלכה: השולחן ערוך (קע"ד ס"ו) פסק כרא"ש, ואולם עיין בביאור הלכה שם שכתב שלכתחלה עדיף שישתה רק כמלא לוגמיו כדי שלא יתחייב בברכה אחרונה, אך סיים, כיון שבפוסקים ישנם כמה דעות מהו השיעור להתחייב בברכה אחרונה לכן עדיף שיכוון בברכת המזון להדיא לפטור את היין ששתה לפני המזון שאז יוצא ידי חובתו עכ"פ בדיעבד. עיין בדבריו.

ד. והשותה מים או שאר משקין קודם הסעודה אם נפטרים הם בברכת המזון, ראה בביאור הלכה (קע"ד ס"ו ד"ה ואפילו) שדעת רוב הפוסקים שצריך לברך עליהם בורא נפשות קודם הסעודה ואינם נפטרים בברכת המזון כיון

דקתני בסיפא: ברוך על הפרפרת לא פטר את הפת, כיון שהפת חשובה היא, ואינה נטפלת לפרפרת.

ומשמע מכך שרק פת מחמת חשיבותה הוא דלא פטר לה בברכתו שבירך על הפרפרת, אבל מעשה קדרה שאינה חשובה כפת פטר בברכה שבירך על הפרפרת.

ועל דין זה אתו בית שמאי לחלוק ולמימר, שלא רק את הפת אין הפרפרת פוטרת אלא ואפילו מעשה קדרה שאינה חשובה כל כך נמי לא פטר בברכה שעל הפרפרת⁽⁶⁾,

מסיקה הגמרא: תיקו!

שנינו במשנה: היו יושבין — כל אחד ואחד מברך לעצמו. הסבו — אחד מברך לכולם.

מדייקת הגמרא: הסבו — אין, רק אז אחד

איבעיא להו: האם בית שמאי מתייחסים בדבריהם לדין הראשון שבמשנה וארישא פליגי, או דילמא מתייחסים הם בדבריהם לדין השני שבמשנה ואסיפא פליגי⁽⁵⁾?

ביאור הספק: האם בית שמאי מתייחסים למה דקאמר תנא קמא: ברוך על הפת פטר את הפרפרת, אף על פי שאין הפרפרת באה לצורך סעודה למלוי הכרס, אלא לגמר אכילה ולעונג, מכל מקום היא נפטרת על ידי ברכת הפת, לפי שהיא טפלה לו. ומשמע, כל שכן מעשה קדרה שהיא באה למזון ולשובע ממנו, ודאי שתפטר בברכת הפת.

ועל דין זה אתי בית שמאי לחלוק ולמימר, לא מבעיא פרפרת דלא פטרה להו פת, אלא אפילו מעשה קדרה שבאה למזון ולשובע נמי לא פטרה אותה הפת

או דילמא בית שמאי אסיפא פליגי, אבל ברישא — פת פוטרת הכל.

הוא כן שנדע שמתלמידי בית שמאי הוא ואין לחוש לדבריו.

ואולם הרשב"א מבאר שעל פי ההסבר בדעת בית שמאי תברר לנו מהי דעת בית הלל, שאם בית שמאי מתייחסים בדבריהם לרישא נמצא אם כן שכלפי הדין השנוי בסיפא יסברו בית הלל שכשם שהמברך על הפרפרת לא פטר בה את הפת כך אינו פוטר בה מעשה קדרה, אבל אם דברי בית שמאי מתייחסים לסיפא נמצא שלדעת בית הלל כשמברך על הפרפרת אינו פוטר בה רק את הפת אבל פוטר בה מעשה קדרה.

6. הרשב"א מבאר שאף שפרפרת ומעשה קדרה ברכותיהם שוות, הנידון בין בית שמאי לבית הלל הוא באופן שבירך בסתם ולא כיוון בברכתו

שאינם נחשבים כצורך הסעודה, בשונה מדין, כיון שגורר את תאות האכילה הריהו נחשב כחלק מהסעודה. ואולם י"ש שגורר תאות האכילה דינו כיון שברכת המזון פוטרתו, והוסיף בשם החיי אדם שאם היה צמא קודם הסעודה ומשום כך אינו תאב לאכול ולכן רוצה לשתות כדי שיהא תאב לאכילה אזי אף אם שותה מים וכל שכן שאר משקין ברכת המזון פוטרם כדין יין, ע"ש.

5. צריך ביאור, מדוע הגמרא נדרשת לברר את דעתם של בית שמאי והרי אין הלכה כמותם. הגר"א [מובא בספר אמרי נועם] מיישב עפ"י דברי התוספות לקמן (מז א ד"ה ואמר) שכתבו על מקרה דומה, שהגמרא מבררת מהי בדיוק דעת בית שמאי בכדי שאם ימצא תנא האומר אף

הסבו, ואילו ממשנתנו מדוייק שרק בהסיבה מצטרפים הם זה לזה לחבורה אחת.

מתרצת הגמרא: אמר רב נחמן בר יצחק: הברייתא שמחשיבה את ישיבתם כחבורה אחת עוסקת במקרה כגון דאמרי "ניזיל וניכול לחמא ברוך פלן", שקבעו להם מקום סעודה באמרם "נלך ונאכל לחם במקום פלוני", ובאופן זה ישיבתם נחשבת כקביעות אף בלא הסבה. אבל המשנה עוסקת במקרה שישבו מאליהן יחד בלא שבתחילה קבעו להם מקום, ובאופן זה אין ישיבתם מצרפת אותם יחדיו אלא אם כן הסבו⁽⁸⁾.

מברך לכולם, אבל אם לא הסבו — לא יברך אחד לכולם, אלא כל אחד יברך לעצמו⁽⁷⁾,

ורמינהו סתירה לכך, מהמבואר בברייתא: עשרה בני אדם שהיו הולכים בדרך, אף על פי שכולם אוכלים מכבר אחד אין בזה די בכדי לצרפם לחבורה אחת, ולכן כל אחד ואחד מברך לעצמו. אבל אם ישבו לאכול יש בכח ישיבתם יחד לצרפם זה לזה ולהחשיבם כחבורה אחת אע"פ שכל אחד ואחד אוכל מכברו המיוחד לו, ולכן אחד מברך לכולם.

קתני, ישבו, אחד מברך לכולם, אע"פ שלא

אפילו אם יקבעו מקום לאכילתם לא יועיל הדבר לצרפם זה לזה אלא אם כן ישבו על יד שולחן אחד. וכבר תמה עליו הגר"א (שם) במה חלוק זמננו מזמן התלמוד לענין זה, והרי כשם שבזמן התלמוד, שרגילותם היתה לאכול בהסיבה, בכל זאת אם קבעו מקום לסעודתם הרי זה נחשב ל"קביעות" ומצטרפים יחדיו בלא הסיבה, כך בזמננו, שהרגילות לאכול על יד השולחן, הסברא נותנת שאם קבעו מקום לסעודתו תועיל הקביעות לצרפם זה לזה אף בלא שולחן.

בביאור דעת השולחן ערוך יש לומר, שסיבת הצירוף הנעשית מכח הסיבה שונה היא בעיקרה מסיבת הצירוף הנעשית מכח ישיבה מסביב לשולחן אחד כפי הנהוג בזמנינו. כי הטעם שבהסבו אחד מברך לכולם אינו משום שגוף ההסיבה מצרפתם זל"ז, אלא באמת ההסיבה גורמת רק לכך שיהיו קבועים באכילתם למקום זה וכיון שכל אחד מהמסובין קבוע לאותו מקום שחבירו קבוע לו זה גופא גורם לכך שיצטרפו זה לזה, מה שאין כן בזמנינו שדרכינו לשבת ע"י שולחן אחד יש לומר שישבה זו גופא מסביב לשולחן אחד המשמש

להוציא את המין האחר, שבית שמאי סוברים שאפילו אם בירך על הפרפת החשובה יותר ממעשה קדרה אינו פוטר אתה בברכה זו כיון שלא כיוון לכך, ואילו בית הלל סוברים שרק מעשה קדרה אינה יכולה לפטור את הפרפת כי הפרפת חשובה הימנה אבל אם בירך על הפרפת החשובה הריהו פוטר בזה את המעשה קדרה כפי שפת החשובה פוטר את הפרפת.

7. הטעם שהוצרכה הגמרא לדייק זאת מהלשון "הסבו" אף שהרי מפורש כן במשנה "היו יושבין כל אחד מברך לעצמו". ביארו התוספות, שמהלשון "היו יושבין" היה עדיין מקום לטעות ולומר שרק אם תחלת ישיבתם היתה לצורך עסקיהם ואגב כך החליטו לאכול אין לישיבתם זו צירוף, ולכן כל אחד מברך לעצמו, אבל אם ישיבתם מלכתחלה היתה לצורך אכילה משותפת, היה מקום לומר שדי בישיבה זו כדי לצרפם זה לזה, משום כך דייקה הגמרא מהלשון "הסבו", שרק הסיבה מצרפתם יחד.

8. השולחן ערוך (קס"ז ס"א) פסק שבזמננו,

כי נח נפשיה דרב אזלו תלמידיו בתריה ללוות את מיטתו למקום קבורתו. כי הדרי כשחזרו מהלוייתו אמרי: ניזיל וניכול לחמא אנהר דנק, נלך ונאכל לחם על יד הנהר ששמו "דנק".

בתר דברכי [לאחר שאכלו] יתבי [ישבו], וקא מיבעיא להו והסתפקו לענין ברכת המזון, האם כל אחד יברך לעצמו, כיון שרק במקרה ש"הסבו" דוקא תנן במשנה שאחד מברך לכולם, אבל ישבו לא, אף שקבעו להם מתחלה מקום לשבת יחד.

או דילמא: כיון דאמרי "ניזיל וניכול ריפתא בדוכתא פלניתא", כי הסבו דמי [הרי זה כאילו הסיבו] ואחד מוציא את כולם⁽⁹⁾.

לא הוה בידיהו, שלא ידעו לפשוט את הספק.

מג-א קם רב אדא בר אהבה שהיה מתלמידי רב אהדר קרעיה לאחוריה, הפך את חלוקו הקרוע כבר [מהספדו של רב] לאחוריו, כדי שיהא מקום הקרע, שהיה לפניו, מושלך

מאחוריו, ומקום הבגד שנשאר שלם מאחור יהא לפניו, וקרע קריעה אחרינא על רב להראות בזה אבלותו שקשה עליו כיום המיתה, לפי שעכשיו הרגישו יותר בחסרונו שלא היה מי שיורה להם כיצד לנהוג. אמר: נח נפשיה דרב, ואפילו הלכות ברכת מזונא לא גמרינן [לא הספקנו ללמוד ממנו].

נותרו התלמידים בספיקם עד דאתא ההוא סבא, ורמא להו [הקשה להם לתלמידי רב] את הסתירה ממתניתין אברייתא וכפי שהקשו לעיל, ושני להו כפי שיישב רב נחמן בר יצחק לעיל, כיון דאמרי ניזיל וניכול לחמא ברוך פלן — כהסבו דמי.

שנינו במשנה: הסבו — אחד מברך לכולן.

אמר רב: דין זה שרק כשהסבו אחד מברך לכולם לא שנו אלא בפת דבעי הסבה, כי מאחר שהפת חשובה היו רגילים לאוכלה בהסיבה דרך קביעות וממילא כשאינם מסיבים יש בזה משום גילוי דעת שרוצים לאוכלה דרך עראי שאז אין צירוף בין האוכלים. אבל יין שאינו חשוב כפת ולא

את כולם כאחד מהווה סיבה גמורה לצירופם יחד ואין זה צירוף הנגרם בעקיפין כמו בהסיבה. ומעתה יש לומר, שכפי שחלוקים הם זה מזה בגרימת הצירוף כן בהכרח חלוקים הם זה מזה בביטולו של הצירוף, והיינו, שבזמנינו שדרכם של בני חבורה הוא לאכול יחד מסביב לשולחן אחד הרי נמצא שכשלא אוכלים באופן זה יש בזה גופא סיבה לביטול צירופם זה מזה, ומשום כך סובר המחבר בשולחן ערוך שלא יועיל מה שיקבעו מקום לאכילתם באמירה כי מכל מקום יש בצורת אכילתם גופא סיבה להפקעת צירופם זה מזה, ובהכרח יש להם לאכול ע"י שולחן

אחד בכדי שאחד יוכל להוציא את כולם. מה שאין כן לענין הסיבה יש לומר, כיון שההסיבה עצמה אינה משמשת כסיבה הישירה לצירוף אם כן ממילא גם חסרונה אין בה בכדי להפקיע את הצירוף, ונמצא אם כן שכל החסרון בצורת אכילה שכזו הוא בזה שאינם קבועים באכילתם ואם כן דבר זה בהחלט ניתן להשלים על ידי אמירתם "באו ונשב במקום פלוני", ושוב בקביעותם זו נגרר בעקיפין צירופם זל"ז אף בלא שהסבו.

9. תוספות מקשים מדוע המתינו בשאלה זו רק